

KNJIŽEVNOST

Rožle Bratec Mrvar, Lukas Birsak, Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Jurij Kunaver:
Kocenov srednješolski atlas kot didaktična prelomnica
Geografija Slovenije 22

Ljubljana 2011: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 120 strani, 43 slik, 5 preglednic, ISBN 978-961-254-335-8

Ta izrazito monografsko zastavljena knjiga o Blažu Kocenu (1821–1871) je nastala ob 150-letnici izida prvega Kocenovega srednješolskega atlasa, ki je pustil globoke sledi v kartografiji in didaktiki geografskega pouka. Njen pomen je daleč presegel ozemlje današnje Slovenije in tedanje Avstro-Ogrske; segel je daleč v Srednjo Evropo in tudi širše. Z nedvomnim talentom in predvsem izredno delavnostjo obdarjeni Blaž Kocen se je rodil in odraščal v slovenski kmečki družini v bližini Ponikve na južnem Štajerskem. Kot izjemno nadarjenemu je uspelo, da se je izsolal za duhovnika. Varno prihodnost v cerkveni službi je kmalu zamenjal za sprva negotovo in skromno plačano pedagoško delo. Po pridobljeni matematično-fizikalno-naravoslovni izobrazbi ga je poklicna pot vodila na gimnazije v Ljubljano, Gorico in Olomouc. Ob praktičnem poučevanju je spoznal, da potrebuje več novih učil in si prizadeval za sodobnejši način poučevanja. V Gorici je napisal svoj prvi geografski učbenik, ki je naletel na ugoden odmev na trgu. Kmalu zatem se je preselil v moravski Olomouc in sledila je njegova »zlata doba«, med katero je postal eden najbolj uglednih šolnikov v tedanji Habsburški monarhiji. Ključno je bilo njegovo sodelovanje z založnikom Eduardom Hözlom, s katerim je sodeloval vse do svoje smrti na Dunaju. Le trajno in ustvarjalno sodelovanje avtorjev z založnikom lahko zagotovi take uspehe, ta formula se je pokazala za uspešno tudi mnogo kasneje v sodelovanju Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU z Državno založbo Slovenije ob izdaji Velikega družinskega atlasa (1992), Krajevnege leksikona Slovenije (1994) ali Geografskega atlasa Slovenije (1998).

Pri založbi Hölzel je Kocen izdal tudi številne uspešne stenske in namizne zemljevide ter učbenike, ki so ostali v uporabi vse do konca 19. stoletja. Krona Kocenovega dela pa je bil prvi uspešni šolski atlas v Avstrijskem cesarstvu, ki je izšel leta 1861. Atlas s 27 zemljevidi, od tega tremi na dveh listih, je hkrati izšel v nemščini, madžarščini, češčini in poljščini. Nemška izdaja je ohranjena v treh ne povsem enakih različicah. Avtor se je zgledoval po takrat v svetu vodilnih nemških atlasih, a ga je temeljito prilagodil domačim potrebam, uvedel nekaj pomembnih novosti in pri njegovih ponatisih, pa tudi v drugih, iz tega izpeljanih atlasih skrbel za nenehno izboljševanje na tehničnem, umetniškem in vsebinskem področju. Prvi atlas je bil natisnjen deloma v tehniki črno bele in deloma v tehniki barvne litografije. Meje in ponekod jezerske ploskve so ročno obarvane, tako kot so na ta način na nekaterih zemljevidih poudarjena pomembna kolonialna pristanišča. Zemljepisna imena so večinoma v nemščini ali so v nemški jezik vsaj transkribirana, kar velja tudi za prikaze slovenskega ozemlja. Kocen je v tem atlasu skušal združiti najboljše odlike drugih atlasov, predvsem pa si je prizadeval, da bi bil izdelek za dijake čim bolj in čim dlje uporaben, nazoren in cenovno dostopen. Kljub nekaterim težavam in pomanjkljivostim je Kocenov srednješolski atlas kmalu postal vodilni v nemško govorečem delu države, medtem ko so bili v čeških, poljskih in madžarskih šolah sprva uspešnejši njegovi vsebinsko skrčeni in cenejši »mali« atlasti. Po zgodnji Kocenovi smrti, umrl je star je bil komaj petdeset let, se je založba odločila ohraniti uveljavljeno blagovno znamko in po 150 letih od prvega izida je *Kozen-Atlas* še vedno ugledno ime šolskih atlasov tako v Avstriji kot po svetu. V tem času je izšlo 16 različnih atlasov, ki nosijo Kocenovo ime. Skupaj so doživeli vsaj 277 različnih izdaj v šestih jezikih. Dva avstrijska Kocenova atlasta in nekatere licenčne izdaje še vedno redno izhajajo.

Kocenovo ime se je uveljavilo kot blagovna znamka, sinonim za kvaliteto. Morda je najboljša potrditev te trditve v tem, da so ob 150-letnici prvega Kocenovega atlasta, pripravili popolnoma prenovljen *Grosser Kozen-Atlas mit CD*. Dokaz, da ta atlas uspešno nadaljuje dolgo tradicijo Kocenovih atlasov, je dejstvo, da ga je leta 2011 Mednarodna kartografska zveza nagradila s priznanjem za najboljši šolski atlas.

Posebej velja pohvaliti skupino petih avtorjev te knjige, ki so zbrali veliko gradiva o Kocenu in svoje izsledke prvotno predstavljene na posvetovanju, ki ga je leta 2007 organizirala Slovenska matica, preoblikovali in zaokrožili v knjigi. Na omenjenem srečanju so domači in tuji predstavniki različnih znanstvenih disciplin orisali Kocena kot pomembnega naravoslovca, kartografa, didaktika in astronoma. Zbornik posvetovanja (Kunaver, J. (ur.) 2009: Blaž Kocen 1821–1871: Življenje in delo očeta Kocenovih atlasov. Ljubljana.) je izšel dve leti pozneje. Istega leta je bila slovesno odprta Kocenova spominska hiša, deloma izdelana iz ohranjenih delov njegove rojstne domačije. V njej je stalna razstava, posvečena življenju in delu Blaža Kocena.

Avtorji v knjigi upravičeno na osnovi številnih dejstev trdijo, da je Kocen s svojim delom postavil trdne temelje za v njegovem obdobju sodoben pouk geografije, tako da je bil in je »... *ne le vodilni izdelek avstrijske* (v smislu habsburške Avstrije, opomba avtorjev) *kartografije, ampak tudi pomemben del kulturne zgodovine* ...« Gotovo ni izdelka slovenskega »porekla«, ki so ga prodali v več izvodih, da ne govorimo o številnih izdajah, za katere je že Marjan Žagar (1973) ob stoletnici Kocenove smrti zapisal, da »... *jih je imel več kot vsi jugoslovanski atlasti skupaj* ...«. Kocen je pripravil didaktično izjemno kakovostno učilo, ki pomeni tudi pomembno prelomnico v razvoju kartografije.

Čas »prebujenja narodov« in revolucionarnih sprememb leta 1848 je močno vplival tudi na šolsstvo. Do tedaj so bile gimnazije večinoma latinske šole, saj je bilo več kot polovico ur namenjeno učenju latinščine, pač v skladu z nasveti, kakršen je bil tudi ukaz cesarja Franca I. iz leta 1821 (Moder 1952): »*Ne potrebujem učenjakov, temveč le pridnih državljanov, in tako mi vzgajajte mladino.*« Uvedena sta bila sodoben predmetni pouk in matura. Število tedenskih ur se je skoraj podvojilo, močno pa se je povečalo tudi število ur, namenjenih geografiji, zgodovini, naravoslovju in matematiki. Ena izmed posledic tega je bila, da se je leta 1871 geografija na gimnazijah začela poučevati ločeno od zgodovine in statistike.

Ustvarjalcem te knjige je brez dvoma uspelo zelo temeljito predstaviti Kocena in njegovo najbolj odmevno delo, to je šolski atlas za gimnazije, realke in trgoveške šole, ki je prvič izšel leta 1861.

Avtorji so z analizo zemljepisnih imen na zemljevidih, ki slovijo kot izredno pregledni, ne preveč natrpani s toponimi, ugotovili, da imajo številne dvojnice. Mnogokrat so to zgodovinska imena. S tem je očitno, da so te atlase uporabljali tudi pri pouku drugih predmetov. Seveda najbolj pri pouku zgodovine in gospodarskih vsebin.

Kocen je avtor tudi štirih učbenikov, ki so med letoma 1858 in 1898 skupaj doživeli kar 41 izdaj. Prizadeval si je za natančno in čim preprostejšo zasnovo ter slikovito izražanje s čim manj metaforami, saj je v bistvu učbenik za učence neke vrste zakonik. V uvodu v svoj prvi učbenik je Kocen zapisal, da »... je posebna vrednost geografije njena nazornost in trdno vtisnjene predstave o objektih njenega preučevanja...« (Kocen 1858).

Posebej velja izpostaviti, da so bili Kocenovi atlasi tiskani v številnih izvodih desetletja, ponekod celo stoletje ali več ne le osnovni informator o domači Avstro-Ogrski pač pa tudi o hitro spreminjajočem svetu izve nje. Ti atlasi so v številnih domačih knjižnicah imeli častno mesto. Prav ta pogled generacij na svet, ki ga je pričaral Kocenov atlas in to v novem hitro razvijajočem času, ki je vedno bolj globaliziran svet, je morda najpomembnejše poslanstvo njegovega dela, ne da bi se tega morda Kocen povsem zavedal v času nastajanja njegovih del.

Knjiga je odlično napisana in ni nobenega dvoma, da bo služila prihodnjim generacijam ne le geografov za boljše razumevanje Kocena, njegovega dela in ustvarjalnosti.

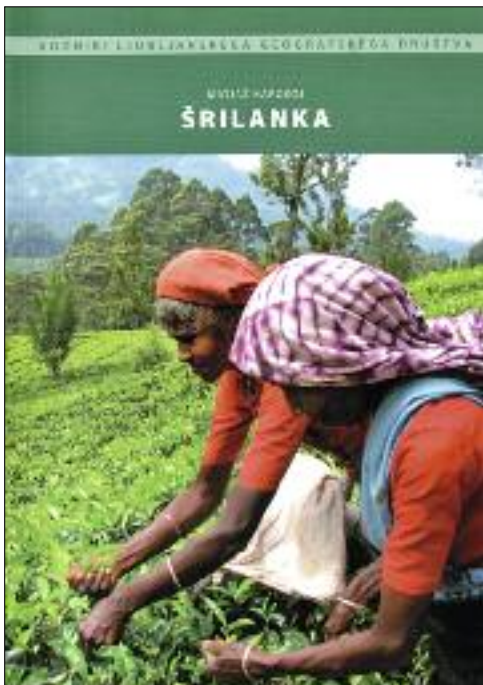
Milan Orožen Adamič

Matjaž Napokoj:

Šrilanka

Vodniki Ljubljanskega geografskega društva

Ljubljana 2011: Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 179 strani, 101 fotografij, 20 zemljevidov, 18 grafov, 13 preglednic, ISBN 978-961-254-262-7

Ljubljansko geografsko društvo je v sodelovanju z Založbo ZRC izdalo vodnik po Šrilanki z malo-prodajno ceno 15,00 €, ki ga je v celoti napisal Matjaž Napokoj. Zbirka nastaja kot plod prvomajskih društvenih ekskurzij v različne države. Tako so pred tem izšli že vodniki po Irski, Bolgariji, Maroku, Libiji, Siriji, Iranu, Kirgizistanu, Cipru in Jemnu. Broširano knjigo, v kateri najdemo atraktivne barvne priloge, je uredil Drago Kladnik, kartografske prikaze je pripravil Rok Ciglič, fotografije pa so prispevali Drago Kladnik, Krištof Kranjc, Vojislav Likar in Matjaž Napokoj. Knjiga je bogata tudi z navedbo virov in literature, ki jih je avtor uporabil pri pisanju vodnika.

Enako kot pri dosedanjih vodnikih po tujih državah v tej zbirki, je tudi ta vodnik sestavljen z že železnim repertoarjem poglavij in sicer so to Uvod, Naravnogeografske značilnosti, Zgodovina, Prebivalstvo, Gospodarstvo, Priporočena pot ter Viri in literatura.

Po uvodnem poglavju, kjer se bralec seznani s temeljnimi podatki o Demokratični socialistični republiki Šrilanki, sledi prikaz naravnogeografskih značilnosti. Otok, ki meri nekaj več kot 65.000 km², je del Indijskega polotoka in ga delimo na višavja in planote, prehodni planotast pas ter nižavja z ekvatorialnim in monsunskim podnebjem. Rastlinska odeja na otoku je prilagojena izrazitim podnebnim razmeram, v katerih se zrcalijo velike razlike v prejeti količini padavin in njihovi razporeditvi čez leto. Šrilanka ima več kot četrtno ozemlja zavarovanega z vidika varstva narave, kar predstavlja največji delež zemljišč med azijskimi državami.

V poglavjih o zgodovini otoka in prebivalcih so podrobno prikazana njena etnična in verska nasprotja, ki so se odrazila v dolgotrajni, šele pred kratkim končani državljanski vojni, ki je tudi podrobno predstavljena. Najzgodnejši zapisi segajo v šesto stoletje pred našim štetjem, ko so se iz severnega dela Indijskega polotoka priselili Singalci, ki so staroselske Vede pregnali v notranjost otoka. Poleg domačinov so otoku v nekaj zadnjih stoletjih vladali portugalski, nizozemski in na koncu tudi britanski kolonialisti. Leta 1948 je takratni Cejlon postal neodvisna članica Britanske skupnosti narodov. Danes je otok večetnični in večverski s prek 21 milijoni prebivalcev. Poleg prevladujočega budizma so zastopani še hinduizem, islam in krščanstvo. Večino prebivalstva tvorijo Singalci, Tamilci pa so največja etnična manjšina.

Šrilanka dosega nekaj manj kot 2000 ameriških dolarjev bruto domačega proizvoda na prebivalca, kar jo uvršča med manj razvite države sveta. Še vedno ima velik pomen kmetijstvo, vse več ljudi pa je zaposlenih v storitvenih dejavnostih, vedno več pa tudi v proizvodnih. Glavni izvozni artikli so tekstil in oblačila, čaj in začimbe, dragi kamni, kokosovi proizvodi ter kavčuk.

Vodnik popestrijo opisi več zanimivosti, na primer cejlonskega slona, prireditve in praznovanj, ajurvedske medicine, pridelovanja riža in čaja, državnice Sirimawo Bandaranaike.

Ljubljansko geografsko društvo priporoča pot, ki so jo člani izvedli v devetih dneh. Ob glavnem mestu Kolombu so izpostavljene še starodavne otoške prestolnice Anuradhapura, Polonnaruwa in Kandy, pa tudi jamsko svetišče Dambulla, znameniti osamelec Sigiriya, prestolnica čaja Nuwara Eliya, stičišče štirih verstev Adamov vrh, središče draguljarstva Ratnapura in staro kolonialno mesto Galle. Večina teh mest je uvrščenih tudi na seznam svetovne naravne in kulturne dediščine UNESCO.

Vodnik opisuje otok, ki se ga je zaradi značilne oblike in izjemno pestre, prejkone trpke zgodovine oprijel vzdevek solza v Indijskem oceanu. Bralec pritegne s strnjnim podajanjem temeljnih značilnosti. Knjiga je namenjena tako zahtevnejšim popotnikom, ki se odpravljajo odkrivati ta del Azije, kakor tudi tistim, ki potujejo le s prstom po zemljevidu. Zbirka je z vodnikom Šrilanka pridobila še eno kakovostno delo.

Aleš Smrekar

Miha Čekada, Petra Gostinčar, Miha Staut:
Jamarska karta Kaninskega pogorja
 Ljubljana 2011: Jamarska zveza Slovenije

Za slovenske in tuje jamarje eno najbolj zanimivih visokogorskih kraških območij Slovenije je v letošnjem letu dobilo svojo osebno izkaznico. Tako lahko zelo kratko in jedrnatno opišemo izdelek treh avtorjev, ki so pripravili podroben zemljevid več kot 600 vhodov v jame s priloženim seznamom jam. Miha Čekada, Petra Gostinčar in Miha Staut so s svojim delom strnili večletno delo jamarjev in ga uredili na pregleden in zelo uporaben način – v obliki praktičnega zemljevida in lične knjižice s seznamom na prikazanih jam.

Karta je sestavljena iz več manjših zemljevidov. Največji, poimenovan Kanin, prikazuje območje Kaninskega pogorja zahodno od smučarskega središča ter skupaj z legendo zajema eno celotno stran (mere celotnega zemljevida so 48 krat 62 cm). Na drugi (hrbtne) strani sta dva izseka območja: polstranski zemljevid Rombon, ki prikazuje območje med smučarskim središčem in Rombonom, ter zemljevid Srnica, ki prikazuje ožje območje med potokom Gljunom in Planino na Pečeh. Poleg obeh navedenih je narejen še pregleden zemljevid celotnega Kaninskega pogorja z vrisanimi vsemi območji podrobnih zemljevidov. To stran dopolnjujejo tudi kolofon ter nekaj fotografskega gradiva, ki lepo popestrijo celotno podobo.

Zemljevidi (z izjemo preglednega) so narejeni v merilu 1 : 10.000. Takšno merilo je omogočilo izjemno natančen prikaz vsebine, ki je izredno pestra. Jamarska karta ima v podlagi senčen relief ter temeljni topografski načrt z izolinijami, dodan pa je tudi sloj gozdnih zemljišč in vodotokov. Vse to omogoča dobro orientacijo v naravi. Na to osnovo so avtorji vrisali lokacije jam s katastrskimi številkami, lokacije obstoječih objektov (koče, jamarski bivak, planine, postaje žičnice, ruševine in druge antropogene elemente), lokacije jamarskih taborov ter zasilnega heliporta. K temu so dodane še planinske poti, makadamske ceste in razne steze. Življenjskega pomena so tudi vrisani izviri ter občasni in stalni vodotoki, saj je voda v tem kraškem okolju redko dostopna dobrina.

Osrednja in najbolj pomembna vsebina, torej jame, so prikazane na zelo iznajdljiv način, ki posreduje uporabniku kar tri različne informacije. Jame so označene s štirimi različnimi simboli: krog ponazarja suho jamo, kvadrat vodno jamo, karo ledeno jamo, trikotnik pa je namenjen prikazu ledene in vodne jame. Te oblike so na zemljevidu prikazane v različnih velikostih in barvah. Velikosti pomenijo globino jame (šest kategorij), barve pa pomenijo stanje zapisnika določene jame (štiri kategorije). Posebej je treba omeniti tudi vrisane tlorise večjih jam, ki prikazujejo, kakšen je potek posamezne jame.

Karti pripada zajeten Seznam jam Kaninskega pogorja. V njem so navedene jame, ki so prikazane na zemljevidih. Za vsako je navedena katastrska številka, ime, sinonim ter lega z Gauss-Krügerjevimi koordinatami in tudi zapisom geografske širine in dolžine v stopinjah (WGS-84). Z nekaj parametri sta opisani morfologija vhoda in jame. Vsi ti podatki so dopolnjeni z osnovnimi dejstvi o prvih raziskavah ter stanju obstoječe dokumentacije. V želji, da bi bil kataster in zapisniki jam čim bolj popolni, avtorji prosijo za opozorilo o vsaki nepravilnosti, saj nekatere jame nimajo točnih lokacij ali pravih parametrov.

Naj na koncu še poudarimo, da je predstavljeno kartografsko gradivo odličen vodič jamarjem, ki se odpravljajo raziskovat podzemni svet Kaninskega pogorja, več kot dobrodošlo pa je tudi za pohodnike, saj so podatki morebitnih zatočišč, heliporta ali izvirov, izrednega pomena. Izdelek ima dodatno vrednost tudi zato, ker je napisan v slovenskem in angleškem jeziku.

Rok Ciglič

Primož Pipan, Mimi Urbanc (urednika):

ClimAlpTour: podnebne spremembe in njihov vpliv na turizem v Alpah

Ljubljana 2011: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 125 strani, ISBN 978-961-254-316-7

Obsežna, lična in grafično izredno bogata ter pestra publikacija je hkrati tudi končno poročilo mednarodnega projekta ClimAlpTour, v okviru katerega je bilo med septembroma 2008 in 2011 združenih kar 18 projektih partnerjev iz šestih alpskih držav: Avstrije, Italije, Francije, Nemčije, Slovenije in Švice. Edini sodelujoči slovenski partner je bil Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, ki si je, poleg drugega, naložil tudi zahtevno breme priprave in izdelave pričujoče, sicer petjezične zaključne publikacije. Projekt je sofinanciral Evropski sklad za regionalni razvoj Evropskega teritorialnega sodelovanja v okviru Programa za Območje Alp.

Glavni namen tega mednarodnega projekta je bil osredotočanje na aktualna vprašanja vpliva podnebnih sprememb na turizem v Alpah. Sodelujoči partnerji so skušali prek več delnih raziskav poiskati oziroma najti svoje mesto pri oblikovanju ustreznih strategij za zagotavljanje uravnoveženega razvoja turizma, pripravo izvedljivih prilagoditvenih politik na nacionalni, regionalni in krajevni ravni ter ovred-

notiti gospodarske in družbene vplive podnebnih sprememb na turizem. Upoštevaajoč dobljene rezultate je treba turizem v Alpah znova pretehtati in tako javne kot tudi zasebne ustanove soočiti z izzivi prihodnjega razvoja. Ta bi moral preseči tradicionalne vzorce zimskošportnih in drugih turističnih dejavnosti, ki so za to območje še posebej značilni. Rezultati projekta so zagotovili večino dosegljivega oziroma dostopnega znanja o različnih vidikih vpliva podnebnih sprememb na turizem v Alpah. Prav obravnavana publikacija pomeni delno predstavitev rezultatov projekta oziroma njihovo približevanje zainteresiranim ciljnim skupinam. Predstavljena so tako splošna izhodišča, metodološki prijemi in koraki kot tudi konkretne prilagoditvene strategije oziroma ukrepi za blažitev podnebnih sprememb na področju turizma. Med 20 pilotnimi območji sta tudi dve slovenski.

Uvodnemu in sklepnemu delu sledi še zadnje poglavje, v katerem so navedeni najpomembnejši viri in uporabljena literatura. V uvodu izvmemo vse o projektu, njegovih partnerjih in organizaciji dela ter projektnih dejavnostih. V sklepnem delu publikacije pa so podane izbrane smeri trajnostnega razvoja turističnih območij in krajev ter za to potrebni oziroma nujni nadaljnji ukrepi. Osrednji del publikacije obsegajo štiri, vsebinsko najpomembnejši sklopi. V splošnem pregledu je predstavitev pilotnih območij (v Sloveniji sta to Zgornje Posočje in Kranjska Gora) in njihovih podnebnih sprememb. Na temelju rezultatov raziskave z metodo delfi (večkrožno oziroma večnivojsko anketiranje turistično pomembnih deležnikov) so poskušali opredeliti prilaganje turizma podnebnim spremembam na celotnem območju Alp in izluščiti na temelju ugotovitev splošno strategijo za celotno alpsko regijo.

Najobsežnejše je poglavje z naslovom »Pilotne dejavnosti«, kjer so predstavljeni rezultati za vseh dvajsetih pilotnih območij. Kratki predstavitvi kraja s posameznim pripadajočim območjem sledi SWOT analiza, v kateri so izpostavljene z vidika turističnega razvoja ugotovljene prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti. Nadalje je predstavljen nabor turističnih proizvodov in prilagoditvena priložnost ter končno konkretne prilagoditvene strategije. Implementacija slednjih je potekala na pilotnih območjih v obliki delavnic. Podani so tudi sklepna ocena in nadaljnji oziroma priporočljivi ukrepi po zaključku projekta. Zelo dobrodošla je primerjava posameznih, medsebojno primerljivih pilotnih območjih.

Kot primer si oglejmo, kakšne so nekatere ugotovitve in kaj bo treba pomesti pred »domačim pragom«. V Kranjski Gori se zavedajo podnebnih sprememb in njihovega učinka na zimsko sezono, saj so bili zaradi (pre)nizke nadmorske višine že v preteklosti pogosto soočeni z zelenimi zimami. Morebitna prihodnja širitev smučišč v višje lege je zaradi zaščitenega območja Triglavskega narodnega parka izključena, zato se bodo morali intenzivneje osredotočiti na razvijanje poletnih in letošnjih turističnih produktov. Obsežen, a v veliki meri neizkoriščen potencial je v kmečkem turizmu, ki ga velja v prihodnje še posebej pospešiti in razvijati, vendar ob večjem razumevanju lokalne skupnosti. V Zgornjem Posočju se zavedajo, da bodo podnebne spremembe vplivale predvsem na vodni režim Soče, ki je pomemben generator športnega turizma. Nemudoma morajo ozavestiti dejstvo, da turizem ne temelji zgolj na turističnih posteljah, temveč tudi na turističnih produktih, zato je nujno razviti številne nove. Izzivi za nadaljnje delo, ob krepitvi jadralskega padalstva in Poti miru v Posočju, so ureditev javnega prometa znotraj destinacije, izobraževanje turističnega kadra, razvoj turističnih programov za mrtvo sezono in podrobnejša opredelitev zimske ponudbe v dolini. Pogoj za nadaljnje uresničevanje prilagoditvenih strategij je preseganje nerazumevanja in neodzivnosti razvojne politike lokalnih skupnosti. Dejansko pomeni to več sodelovanja med vsemi tremi tamkajšnjimi občinami in dvema lokalnima turističnima organizacijama. Prav tako pa bi morala biti osnovna, to je dostavna žičnica na visokogorsko območje Kanina, kot osnovna infrastruktura deležna rednih državnih subvencij.

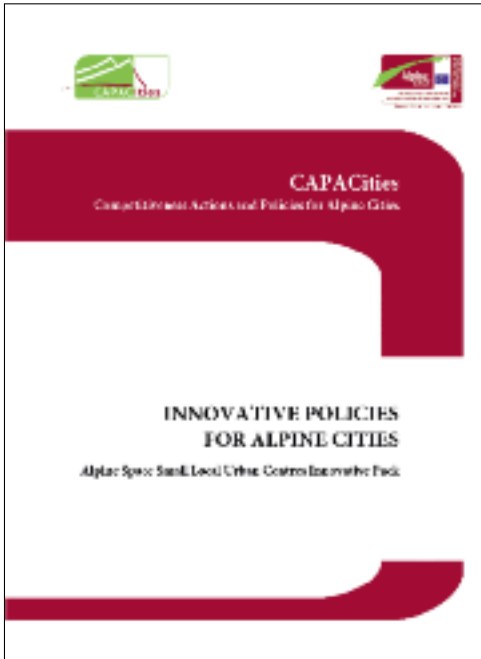
Temu, najbolj zanimivemu poglavju sledijo splošne smernice za strategije, vizije in strateški razvoj turističnih območij v povezavi s podnebnimi spremembami. Predstavljene so tako splošne prilagoditvene strategije glede na sezonskost pilotnih območij kot tudi priporočila za oblikovanje skupnih politik in celovit pogled na strateški razvoj alpskega turizma v času podnebnih sprememb. Prav tu se za slovenska turistična območja s pomembnim deležem zimske sezone kažejo še številne priložnosti in izzivi. Na nekatere od teh so pokazale prav sklepne ugotovitve, do katerih so prišli vsi sodelujoči partnerji projekta ClimAlp Tour.

Miha Pavšek

Andrea Bocco, Paolo Zeppetella (urednika):

Innovative policies for Alpine towns: Alpine space small local urban centres innovative pack

Milano, Torino, Ljubljana 2011: Založba ZRC, 178 strani, ISBN 978-961-254-254-2

Glavne prednosti alpskega območja sta človeški in prostorski kapital. Razvoj alpskih regij je v veliki meri odvisen od krepitve razmerij med tema dvema sestavinama, saj se gorska območja soočajo s številnimi problemi, povezanimi z njihovo prostorsko determiniranostjo (težka dostopnost, slabe prometne povezave, težke razmere za življenje in podobno). Območje Alp je še posebej izpostavljeno depopulaciji na eni strani in rasti mest na drugi. Tako obsežna območja izgubljajo človeški in gospodarski potencial, ki se zgoščata v malih mestnih središčih ali še pogosteje v večjih mestih na obrobju alpskega prostora. Da bi zagotovili in ohranili trajnostni gospodarski in demografski razvoj, je treba okrepiti vlogo majhnih mestnih središč, jih povezati v delujoč policentrični naselbinski sistem ter zagotoviti večjo prožnost in raznolikost njihovega gospodarstva. Tako bodo alpska mesta in regije lahko dosegala cilje Lizbonske strategije ter prispevala k dvigu konkurenčnosti celotnega alpskega prostora.

S tovrstnimi vprašanji se je med leti 2008 in 2011 ukvarjal mednarodni aplikativni projekt CAPACities (*Competitiveness Actions and Policies for Alpine Cities*), v okviru katerega je med drugim nastala strokovna monografija z naslovom *Innovative policies for Alpine towns, Alpine space small local urban centres innovative pack*. Glavni namen projekta je bil razviti potenciale majhnih alpskih mest skozi enoten in mednarodni pristop, inovativne urbane politike in ustvarjanje povezav s sosednjimi metropolitanskimi evropskimi območji rasti (MEGA) znotraj in zunaj alpskega prostora. Cilji so se nanašali na povezovanje različnih področij, kot so večnamenska urbana raba, okolje in kultura, trajnostni turizem in podobno, v strategije prostorskega razvoja s pomočjo izdelave orodij za spodbujanje inovativnih mestnih dejavnosti na krajevni ravni. Ti velikopotezni cilji so bili doseženi z razvojem inovativnih ukrepov in orodij za potrebe urbanističnega in prostorskega planiranja kot tudi socialnih politik usmerjenih v podporo posebnih družbenih skupin (na primer žensk, mladih in ostarelih). Med glavne rezultate

projekta tako lahko štejejo integrirane strateške krajevne in regionalne načrte za izboljšanje kakovosti življenja in konkurenčnosti alpskih središč.

V omenjeni publikaciji je po kratkem opisu projekta najprej predstavljen metodološki okvir, ki so ga partnerji razvili za enotno določitev majhnih mestnih središč kot osrednjih objektov preučevanja in izvajanja aktivnosti. V nadaljevanju so nato s pomočjo različnih statističnih podatkov narejene primerjave glede gospodarskih in družbenih stanj med različnimi alpskimi območji. Temu sledi opis pilotnih območij in izbranih aktivnostih, ukrepov ter orodij za izboljšanje konkurenčnosti in atraktivnosti na teh območjih.

Slovenska partnerja v projektu, Nacionalno turistično združenje in Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, sta za svoji pilotni območji izbrala Julijske Alpe oziroma občino Idrija. Aktivnosti Nacionalnega turističnega združenja so se navezovale na izdelavo analitičnega orodja, ki bi s pomočjo podatkov iz obstoječih javnih podatkovnih baz prikazoval razlike v konkurenčnosti in atraktivnosti na izbranem območju, aktivnosti Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU pa na izdelavo strategije trajnostnega razvoja na krajevni ravni.

Jani Kozina

